

Література

1. Резолюції XVIII Всесоюзної конференції ВКП (б). – Госполитиздат., 1941.– с.11.
2. Приказ Наркомата танкової промисленості №369 от 26.04.1944 года.
3. Приказ Наркомата легкої промисленості №408 от 23.07.1943 года.
4. Вознесенский Н. Военная экономика СССР в период Отечественной войны. – М.:ОГИЗ, 1943. – с. 117.
5. Сборник важнейших приказов и инструктивных указаний по вопросам карточной системы и нормирования снабжения. – М.: 1943. – с.52 и с.153.

О. Лапка,

*ад'юнкта кафедри адміністративного права
Національної академії внутрішніх справ України,
м. Київ*

СОЦІАЛЬНО - ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

1. Для того, щоб законодавство відповідало сучасним потребам суспільства, воно повинно бути досконалим як за змістом, так і за формою. Зокрема, до формальних засобів удосконалення законодавства відноситься і "законодавча термінологія" – сукупність слів (словосполучень), за допомогою яких у текстах законів позначаються поняття. При формулюванні тексту закону використовуються загальнозвичайні, спеціально-юридичні і спеціальні неюридичні терміни [1:101].

Будь-яка термінологія має свій понятійний апарат, тобто систему понять, що відображає сутність предмета, різновидність зв'язку його структурних елементів, процеси його генезису, функціонування та розвитку [2:7].

2. У законодавстві України такий термін, як "соціально-правовий захист" не зустрічається. Аналіз законодавства, що регулює правовий та соціальний захист громадян, в тому числі і працівників міліції свідчить, що законотворча лексика здебільшого оперує поняттями "правовий захист" та "соціальний захист". Зокрема, у Законі України "Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" [3], Законі України "Про міліцію" [4] та інші зазначені терміни вживаються як окремі категорії, кожній з яких присвячені окремі статті.

3. Деякі вчені-юристи вживають таке поняття, як "соціально-правовий захист", при цьому чіткого визначення даного терміну не дають. Інші правознавці схильні розділяти цей термін на два окремих поняття – "соціальний захист", "правовий захист", або ж зводять поняття соціально-правового захисту до одного з цих складових. Зокрема, у своїх наукових роботах правознавці вживають таке поняття, як "правова захищеність". Зокрема, Б.М.Кондрашов зазначає, що правова захищеність працівників міліції перш за все є ступенем їх особистої безпеки, ініціативності, впевненості і авторитетності при здійсненні службових обов'язків, дозволених відповідними юридичними органами [5:36]. Автор даного визначення говорить лише про один з компонентів правового захисту працівників міліції – їх ініціативності, впевненості і авторитетності, говорячи про суб'єктивні характеристики правового захисту. Поняття ж захисту не зводиться до такого його розуміння, воно за своїм змістом більш ширше.

3. В загальному поняття соціального захисту особистості можна розглядати як в широкому, так і в вузькому розумінні. В першому випадку соціальний захист розуміється як економічний, правовий, екологічний, медичний та інші види захисту особистості від ущемлення її прав. У другому ж випадку даний термін може застосовуватися у зв'язку з захистом одного з перелічених видів прав чи сукупності декількох їх видів.

Точки зору, за якою соціальний захист включає в себе сукупність окремих видів захисту, в тому числі і правовий захист, притримується ряд авторів, серед яких можна відмітити С.Д.Соловйову, А.В.Стремоухову та інших. Зокрема, А.В.Стремоухов визначає соціальний захист як діяльність органів влади і місцевого самоуправління, посадових осіб і громадських організацій по здійсненню закріплених у нормах права заходів економічного, соціального та правового характеру, які захищають будь-яку особу від економічної, соціальної та фізичної деградації внаслідок дії несприятливих факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру [6:11].

Інша група авторів розглядає соціальний захист, в першу чергу, як захист майнової, матеріальної сфери людей. Так, С.Д.Порошук зазначає: "Сприяючи розвитку ринкових відносин, держава повинна узяти на себе функцію соціального захисту усіх громадян, що виражається у системі засобів, направлених на забезпечення гідного та достатнього рівня життя кожної людини..." [7:12-13].

4. **Правовий захист працівників міліції** - система юридичних засобів, за допомогою яких уповноважені на те державні органи та посадові особи забезпечують реалізацію і захист законодавчо встановлених організаційно-правових гарантій з метою гарантування стану правової захищеності працівників міліції.

Соціальний захист працівників міліції – система мір та соціальних пільг, що забезпечують задоволення матеріальними і духовними потребами та компенсують певні обмеження, встановлені законодавством щодо цієї категорії осіб [8].

5. Розглядаючи соціальний захист у широкому розумінні, узагальнено, як усі види захисту у суспільстві, то в такому випадку правовий захист буде виступати складовою частиною соціального захисту. З цього приводу вірно зазначає А.В.Стремоухов: "соціальний захист" шише поняття "правовий захист", правовий захист – елемент захисту соціального" [6:11]. Коли мова йде тільки про соціальний чи тільки правовий захист, то, в даному випадку, мається на увазі лише різні предмети правового регулювання. Ось і все, що відрізняє ці явища одне від одного. Зазвичай під соціальним захистом розуміють регулювання соціально-економічних, соціально-культурних і особистих майнових правовідносин, а під правовим – політичних і особистих немайнових правовідносин [9:60].

Виходячи з викладеного, звертає на себе увагу той факт, що з однієї сторони, соціальний захист розглядається як родове поняття відносно правового захисту, з іншого боку, обґрунтовується наявність у правового та соціального захистів самостійних предметів правового регулювання, які між собою не знаходяться у стані співвідпорядкованості. Отже, автори першого підходу вказують на родо-видовий зв'язок між цими поняттями.

У філософському енциклопедичному словнику з точки зору логічних правил дається визначення понять "рід" та "вид": "Рід та вид у логіці, поняття, які служать для вираження відношення між класами: з двох класів той, що вміщує в собі інший, називається родом, а той, що вміщується – видом... І рід і вид, зазвичай, визначаються ознаками – відповідно родовими і видовими, при чому кожна видова характеристика об'єкту класифікації тягне за собою його родову характеристику, але не навпаки: від роду можливі різні шляхи до видів, але від виду – тільки один шлях до роду. У відносинах вид та рід виділяються два аспекти – змістовний (інтенціональний) і об'ємний (екстенціональний)" [9:60].

Якщо розглядати соціальний захист у широкому розумінні, то в даному випадку родо-видові відносини між зазначеними поняттями будуть присутні. Якщо ж розглядати соціальний захист як захист тільки матеріальної та духовної сфери життя людини, то в даному випадку зазначені поняття будуть самостійно однопорядковими

6. Розглядаючи поняття та зміст терміну "соціальний захист працівників міліції" необхідно відмітити, що соціальну захищеність працівників міліції можна розглядати не тільки з матеріальної сторони, але і як реальну можливість для підвищення культурного рівня, самоосвіти та інше.

7. Щодо понять "правовий захист працівників міліції" та "соціальний захист працівників міліції", то їх співвідношення буде аналогічним вищевикладеному співвідношенню понять правовий та соціальний захист особи.

8. Базуючись на вищевикладеному, ми можемо зробити висновок, що доцільнішим буде вживання терміну "**соціально-правовий захист працівників міліції**" під яким розуміється **система нормативно закріплених гарантій та юридичних засобів, за допомогою яких уповноважені на те державні органи, їх посадові особи та інші уповноважені на те суб'єкти забезпечують реальну можливість працівників міліції ефективно використовувати законодавчо встановлені організаційно-правові заходи, а також користуватися тими пільгами та перевагами, які передбачені для цієї категорії громадян з метою компенсування певних обмежень та гарантування стану їх соціально-правової захищеності.**

9. Таке розуміння соціально-правового захисту працівників міліції характеризується складною системою елементів, які у своїй взаємодії надають соціально-правовому захисту працівників міліції реальний характер. В даному випадку захист не зводиться тільки до системи юридичних засобів та гарантій чи до діяльності державних органів та їх посадових осіб, в такому підході він являється невід'ємним компонентом правового статусу працівників міліції, необхідною умовою для здійснення ними своїх професійних обов'язків, а також дозволяє їм задовольнити всі професійні, так і особисті інтереси у максимально можливій мірі.

Література

1. Шмельова Г.Г. Юридичні засоби удосконалення змісту і форми законодавства // Концепція розвитку законодавства України / Під ред. В.Ф.Опришко, В.В.Копейчикова та ін. - К., 1996. - С.101.
2. Вітрук Н.В. Основи теорії правового положення особистості в соціалістичному суспільстві. - М.: Наука, -1979. - С. 7.
3. Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - № 15. - 1992. - ст.190.
4. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 4. - ст. 20.
5. Кондрашов Б.Н. Правовые основы организации и деятельности милиции России. Автореф. дис.канд.юрид.наук. - М., 1992.
6. Стремухов А.В. Правовая защита человека: теоретический аспект. Автореф. дис. доктора юрид. наук. - СПб, 1996.
7. Порошук С.Д. Общетеоретические аспекты социально-правовой защиты сотрудников милиции. Автореферат дис. канд. крид. наук. - М, 1994.
8. Лапка О.Я. Поняття соціально-правовий захисту працівників міліції України // Проблеми права на зламі тисячоліть. Матеріали міжнародної наукової конференції. Наукове видання. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2001.
9. Зыбин С.Ф., Стремухов А.В. Научные основы организационно-правовой работы с кадрами органов внутренних дел. – СПб, 1994.

О. Максук,

студентка 3 курсу юридичного факультету
Хмельницького інституту регіонального
управління та права

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ (РОБОТОДАВЦЯ)

На сьогоднішній день, у час оновлення суспільних відносин в Україні та оновлення законодавства, що їх регулює, виникає об'єктивна необхідність доктринального тлумачення та введення нових доречних інститутів у різні галузі права. Оскільки однією з основних функцій галузі трудового права є соціальна, то важливим є детальне вивчення нових соціальних інститутів.

Важлива роль сьогодні належить керівнику підприємства, установи та організації (далі керівник). Нормативні акти, що регулюють його правове становище майже відсутні. Існує лише певна практика, тобто процесуальна діяльність з врегулювання відносин по реалізації керівником своїх прав і обов'язків.

І тому на практиці виникає ряд ситуацій (помилки), які в подальшому вирішуються в судовому порядку.

Також слід зосередити увагу на дискусії серед вчених щодо законодавчого оформлення поняття суб'єкта трудових правовідносин як "керівник" і "роботодавець". Законодавство не регулює детально це питання, оскільки чинний Кодекс законів про працю однією із сторін трудових правовідносин на боці власника визначає, що це є сам власник чи уповноважений ним орган або фізична особа, а деякі інші акти (Закони України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності") – що це є роботодавець і визначення поняття даної сторони тлумачиться неоднозначно. Тому надалі такий статус розкриватиметься через призму поняття "керівник".

Правовий статус керівника згідно з чинним законодавством можна визначити як його становище в суспільстві, певній системі соціозв'язків, взаємовідносин з державними органами, трудовим колективом (уповноваженими ним органами), які базуються на законодавчих нормах, підзаконних актах, і нормах локального характеру.

Юридичні норми закріплюють фактично правове становище керівника, до якого входять його права та обов'язки, їх юридичні гарантії як суб'єкта трудових відносин.

Цей статус займає особливе місце серед галузевих статусів, встановлює певний характер юридичних зв'язків між суб'єктами трудового права, адже керівник наділяється повноваженнями управлінсько-розпорядчого характеру, що знову доводить необхідність детального врегулювання цього інституту.

Діяльність керівника будується на підставі єдиначальності, у руках якого концентруються основні важелі управління, що забезпечує єдність волі багатьох людей тоді, коли необхідно організувати виробничий процес для виконання певних завдань.

Можна виділити характерні риси та повноваження статусу керівника.

Характерні риси:

- представлення інтересів як власника, так і трудового колективу;
- керівник приймається (призначається) або обирається власником (власниками) майна одноособово (безпосередньо) або уповноваженими ним органами (збори, конференції);